

PROFILI DIPLOMANATA FAKULTETA OR-
GANIZACIJE I INFORMATIKE VARAŽDIN
I SPOSOBNOST NJIHOVA UKLJUČIVANJA
U UDRUŽENI RAD

Autor obradjuje profile diplomanata i položaj Fakulteta organizacije i informatike Varaždin u sistemu obrazovanja ekonomskih kadrova te iznosi rezultate svojih istraživanja o uvjetima studiranja u Varaždinu, o uspješnosti studija na Fakultetu i o mogućnostima zapošljavanja diplomiranih studenata. Posebno analizira mišljenja i prijedloge diplomanata o nastavnom planu i programu, zatim o udžbenicima kao i o izvodjenju nastave.

1. PROFIL I KADROVA FAKULTETA ORGANIZACIJE I INFORMATIKE VARAŽDIN

Fakultet organizacije i informatike osnovan je 1974. godine pre-
rastanjem Više ekonomske škole u Fakultet. To je omogućilo da
se u školskoj godini 1974/75. izvrši upis i treće godine studija,
i to redovnih i izvanrednih studenata. Nastanak Fakulteta
uslijedio je kao rezultat dvanaestgodišnjeg smišljenog razvitka
Više ekonomske škole i kao neophodna potreba za novim suvremenim
profilom visokostručnih kadrova koji će biti sposobni za organiziranje
poslovnih funkcija u organizacijama udruženog rada.

S novim Ustavom i Zakonom o udruženom radu dolazi u organizacijama
udruženog rada do novog organizacijskog prestrojavanja na području
samoupravljanja i poslovođenja. Uspostavljaju se samoupravno-
ekonomski odnosi između osnovnih organizacija udruženog rada u
radnoj organizaciji. Stručni radnici obavljaju poslovne funkcije u
posebnom organizacijskom obliku - radnoj zajednici. Dolazi do novog
načina utvrđivanja ukupnog prihoda, zajedničkog prihoda i zajedničkog
dohotka.

Sve to zahtijeva novi pristup u izvršavanju poslovnih funkcija, te
treba pronalaziti nova prikladnija organizacijska rješenja u organizacijama
udruženog rada. Ove činjenice prouzročile su potrebu za suvremenijim
profilom kadrova koji će biti sposobni organizirati poslovne funkcije u
skladu sa samoupravnim sistemom kako ga je definirao novi Ustav. To
drugim riječima zna-

či da kadrovi moraju biti obrazovani tako da vladaju neophodnim informacijskim znanostima i sposobni da korištenjem suvremenih sredstava za obradu podataka i informacija mogu uspješno organizirati radno-poslovne procese.

Kod osnivanja Fakulteta uvedena su dva temeljna usmjerenja, i to: "Organizator poslovnih funkcija" i "Organizator informacijskih sistema".

Profil organizatora poslovnih funkcija usmjeren je na obavljanje stručnih poslova organiziranja: kadrovske funkcije, planiranja, analize i statistike, tržišnog poslovanja, organizacije rada, financijsko-računovodstvenih poslova, kontrolno-revizijskih poslova, istraživanja i razvoja.

Profil organizatora informacijskih sistema usmjeren je na obavljanje stručnih poslova koji su vezani uz: organizacijsko ustrojstvo te projektiranje i izgradnju informacijskih sistema OOUR-a i radne organizacije kao cjeline, organizaciju elektroničke obrade podataka i informacija, planiranje kompjuterske pripreme rada, kompjutersko istraživanje tržišta, organizaciju službe informativne dokumentacije, kompjutersko dijagnostičiranje, organiziranje i rješavanje znanstvenih zadataka uz pomoć suvremenih sredstava za automatsku obradu podataka i operacijska istraživanja". 1)

Ovi profili zapravo su kontinuirani nastavak profila prvog stupnja studija na Višoj ekonomskoj školi Varaždin. S obzirom na spoznaje, koje su bile stečene do osnivanja Fakulteta u Višoj ekonomskoj školi, i potrebe udruženog rada na Fakultetu je organizirano stupnjevano obrazovanje.

2. POLOŽAJ FAKULTETA ORGANIZACIJE I INFORMATIKE VARAŽDIN U SISTEMU OBRAZOVANJA EKONOMSKIH KADROVA

Poslije drugog svjetskog rata obrazovanje u nas ima vrlo visoku stopu porasta. U SFR Jugoslaviji u školskoj godini 1978/79. bilo je 218 fakulteta i visokih škola, 2) dok ih je 1938. godine bilo svega 24. 3) Znači, da se broj visokoškolskih institucija u navedenom razdoblju povećao za 9 puta.

1) *Materijali Fakulteta o profilima, smjerovima i usmjerenjima iz 1978. godine.*

2) *Statistički godišnjak Jugoslavije 1979, str. 364.*

3) *B. Jelčić, Financiranje obrazovanja, Institut za javne financije, Zagreb, 1973, str. 72.*

Promatrajući povećanje visokoškolskih institucija (bez viših škola) u razdoblju od 1974. godine, tj. od momenta osnivanja FO1 Varaždin do 1978. godine, u SFR Jugoslaviji povećao se broj visokoškolskih institucija od 158 na 218, ili za 38%. U ovom razdoblju (od 1974. do 1978. godine) povećan je broj fakulteta i visokih škola ekonomskih i organizacijskih znanosti od 14 na 24. U SR Hrvatskoj u razdoblju od školske godine 1947/48. pa do 1978/79. povećao se broj visokoškolskih ustanova od 11 na 49, ili za 4,4 puta, a u razdoblju od 1974/75. do 1978/79. od 36 na 49, ili za 36%. 4)

Visokoškolskih ustanova u SR Hrvatskoj, koje obrazuju ekonomske kadrove, sada ima 8 i one sudjeluju u ukupnim institucijama visokog obrazovanja sa 16,4%.

To je dobra okosnica za bolji razvitak ekonomske znanosti u nas i potencijalni faktor privrede i društva u cjelini. Takav razvitak visokoškolskih institucija omogućava da u SR Hrvatskoj diplomira svake godine oko 6 tisuća studenata na raznim znanstvenim područjima, što utječe na poboljšanje obrazovnog sastava stanovništva u cjelini. U SFR Jugoslaviji u 1971. godini bilo je 20,523.972 stanovnika, od čega s višom i visokom školskom spremom 473.581, ili 2,3%. 5)

Kretanje stanovništva više i visoke školske spreme u SR Hrvatskoj dat ćemo u tablici 1.

Tabl. 1. Struktura stanovništva s višom i visokom školskom spremom u SR Hrvatskoj

Red. broj	O p i s	G o d i n a		
		1953.	1961.	1971.
1.	Ukupno stanovništvo	3,217.994	3,409.759	3,781.944
	Od toga:			
	a) s višom školskom spremom	-	17.039	47.342
	b) s visokom školskom spremom	23.952	35.121	74.376
2.	Postotni udio u ukupnom stanovništvu			
	a) s višom školskom spremom	-	0,5%	1,2%
	b) s visokom školskom spremom	0,7%	1,0%	2,0%

Izvor: Statistički godišnjak SR Hrvatske 1980.

4) Svi podaci uzeti su iz Statističkih godišnjaka SR Hrvatske i Jugoslavije.

5) Statistički godišnjak Jugoslavije 1979, str.112 i 113.

Iz prethodnih podataka proistječe vrlo dinamičan porast stanovništva sa završenom višom i visokom školskom spremom, što se naročito uočava u posljednjem desetljeću, tako da 1971. godine udio stanovništva s višom i visokom školskom spremom u ukupnom stanovništvu iznosi 3,2%, što je znatno iznad jugoslavenskog prosjeka. Napredak znanosti i tehnike u svijetu, pa i u nas, zahtijeva i poboljšanje obrazovnog sastava stanovništva.

Već smo prije iznijeli da u SR Hrvatskoj postoji 8 visokoškolskih institucija, a FOI u njihovoj strukturi sudjeluje s 12,5%. Dinamiku kretanja diplomiranih studenata na području ekonomskih znanosti kroz nekoliko posljednjih godina dajemo u tablici 2.

Tabl.2. Studenti koji su diplomirali i stekli visokostručnu spremu u SR Hrvatskoj

Red. broj	O p i s	G o d i n a		
		1977.	1978.	1979.
1.	Ukupan broj diplomiranih	1.527	1.451	1.985
2.	Na FOI Varaždin	84	171	215
3.	Postotni udio FOI-a	5,5%	11,8%	10,9%

Izvor: Statistički godišnjak SR Hrvatske 1980. i evidencija diplomanata Fakulteta.

U 1977. godini vrlo mali je udio studenata koji su diplomirali na FOI jer su te godine mogli diplomirati samo oni studenti koji su prilikom osnivanja FOI upisali treću godinu. Već naredne dvije (1978. i 1979) godine taj se udio približio onom odnosu koji Fakultet zauzima u strukturi visokoškolskih institucija koje obrazuju ekonomske kadrove u SR Hrvatskoj. U 1980. godini u Fakultetu organizacije i informatike diplomiralo je 126 redovnih i 162 studenta uz rad, ili ukupno 288, što je povećanje za 34% u odnosu na prethodnu godinu.

Budući da se svake godine upisuje oko 200 redovnih studenata i oko 200 studenata uz rad u prvu godinu studija, može se očekivati povećanje od 10 do 20% diplomiranih studenata na ovom Fakultetu. To će pridonijeti da se poboljša cjelokupna kvalifikacijska struktura zaposlenih jer prema nekim podacima u 1974. godini u SR Hrvatskoj nedostajalo je 17.010 ⁶⁾ visokostručnih kadrova.

6) Skupina autora, *Projekcija dugoročnog razvoja kadrova do 1985, RSIZ za zapošljavanje odgoja i usmjerenog obrazovanja SR Hrvatske 1976, str.94.*

3. CILJ ISTRAŽIVANJA

Iz do sada iznijetog vidljivo je da su profili studenata kontinuirani nastavak profila prvog stupnja studija na Višoj ekonomskoj školi Varaždin. Kontinuirani nastavak rada vremenski je determinirao diplomiranje prve generacije visoke sprema. Anketu diplomiranih ekonomista izvršili smo s ciljem da saznamo:

- kako se oni snalaze na raznim funkcijama u udruženom radu,
- koje funkcije obavljaju,
- kakva je bila uspješnost studija s obzirom na oblik studija,
- pod kakvim uvjetima su diplomirani studenti studirali,
- kakvi su problemi oko zapošljavanja,
- što studenti misle o organizaciji nastave na FOI,
- ocjenu nastavnog plana,
- koje nastavne discipline dolaze više, a koje do manje primjenljivosti u udruženom radu,
- ima li i drugih primjedbi za unapredjenje studija na Fakultetu.

Nastojanje je bilo da u anketi sudjeluje što veći broj diplomiranih ekonomista ovog Fakulteta. U tom smislu poslani su upitnici na adrese svih diplomiranih ekonomista. Pedeset ih se vratilo zbog promjene mjesta stanovanja, a ispunjene upitnike dostavilo je 267 sudionika. U anketi su sudjelovali diplomirani ekonomisti Financijsko-bankarskog usmjerenja, Organizacijsko-poslovnog, Organizacijsko-informatičkog, Organizacija tržišnog poslovanja i Organizacija financijske i računovodstvene funkcije. Prikaz sudjelovanja u anketi po smjerovima i oblicima studija (redovni, izvanredni) dan je u tablici 3.

Tabl.3. Redovni i studenti uz rad FOI Varaždin koji su diplomirali do 30.XII 1980.

Usmjerenje	Redovni studenti		Studenti uz rad			
	Diplo-	Sudje-	Diplo-	Sudje-		
	mirali do 31.12.80.	lovali u ank.	mirali do 31.12.80.	lovali u ank.	Br.	%
Financijsko-bankarsko	-	-	-	149	52	35
Organizacijsko-poslovno	136	49	36	288	86	30
Organizacijsko-informatičko	125	46	37	55	15	27
Organizac. tržiš. poslovanja	15	9	60	4	4	100
Organizacija financijske i računovodstvene funkcije	5	2	40	7	4	57
U k u p n o	281	106	38	503	161	32

Iz prethodnih podataka proizlazi da je u anketi sudjelovalo 34% diplomiranih ekonomista od ukupno diplomiranih 784.

Prva generacija diplomirala je 1976.godine. Od 26 diplomiranih ekonomista, koji su diplomirali 1976.godine, diplomirao je 21 student uz rad, svi na Organizacijsko-poslovnom usmjerenju i 5 redovnih, od čega 2 na Organizacijsko-poslovnom, a 3 na smjeru Informatike.

Počevši od 1976.godine, svake godine diplomira izvjestan broj redovnih i studenata uz rad (vidi tablicu 4 i 6) i uključuje se u rad bilo u privredne organizacije, bilo na određena radna mjesta izvan privrede.

Podaci, koji će se u daljnjem tekstu ovog rada obradivati, temelje se na provedenoj anketi čija je obuhvatnost iznijeta u tablici 3.

4. UVJETI STUDIRANJA

Od ukupno 281 diplomiranog ekonomiste, koji su redovno studirali, u anketi je sudjelovalo 106. Redovni studenti imali su različite uvjete studija. Od anketiranih samo 36% ih je primalo stipendiju ili studentski kredit. Visina stipendije ili kredita nije mogla pokriti sve troškove studija. Zbog toga su neki studenti morali raditi preko "Student-servisa" Fakulteta kako bi došli do dodatnih potrebnih sredstava za smještaj, ishranu i udžbenike.

U Varaždinu postoji Djački dom s 300 smještajnih mjesta. Sva mjesta nisu stalno korištena, tako da uvijek ima slobodnih, a ipak je samo jedan sudionik u anketi izjavio da je bio smješten u Dcmu. Privatne stanove koristilo je 45% studenata, 38% ih je putovalo na predavanje iz bliže okolice i 17% stanovalo je kod svojih roditelja.

Studenti, koji su stanovali u privatnim stanovima, redovito nisu imali odgovarajuće uvjete za samostalni studij pa su koristili Gradsku čitaonicu i čitaonicu Fakulteta.

U pogledu rekreacije kao uvjeta studija valja reći da u Varaždinu ima sportskih društava iz gotovo svih vrsta sportova, tako da se oni studenti koji su zainteresirani za sport njime mogu baviti.

Od diplomiranih ekonomista, koji su studirali uz rad ili izvanredno, u anketi je sudjelovao 161. Uvjeti za izvanredni studij slični su onim na ostalim fakultetima.

Za studente uz rad organizirana je nastava u visini od 50% onog fonda sati koji je predviđen za redovne studente. Nastavni program realizira se putem predavanja, vježbi, diskusija, konzultacija i seminara.

Za 68% anketiranih troškove studija plaćala je njihova organizacija, neki nisu trebali platiti ni udžbenike. Ostalih 32% snosili su sve troškove sami.

Kod svih je činilac vrijeme za studij imao veliku ulogu, a naročito kod onih koji su bili udaljeniji od Varaždina ili Zagreba. Naime, predavanja, vježbe, diskusije, konzultacije i seminari izvodili su se i u Zagrebu za studente uz rad. Samo jedan manji broj imao je, s obzirom na vrijeme, nešto bolje uvjete. To su oni studenti za koje je bilo organizirano predavanje u njihovim radnim organizacijama ("Podravka"), pa nisu gubili vrijeme za putovanje na predavanje. Manji broj studenata dobio je od svoje radne organizacije kraće dopuste za polaganje ispita.

5. USPJEŠNOST STUDIJA

Prva generacija, kako je to već spomenuto, diplomirala je 1976.godine. Od te godine do zaključno 31.prosinca 1980.godine diplomiralo je 503 studenta uz rad i 281 redovni student, ili ukupno 784 studenta .

5.1. Uspješnost studija redovnih studenata

Redovni studenti u razmatranom razdoblju diplomirali su na 4 razna usmjerenja. Prikaz se daje u tablici 4.

Tabl.4. Diplomirani ekonomisti FOI-a po godinama diplomiranja i usmjerenjima

Godina	U s m j e r e n j e				UKUPNO	
	Organi- zacij. poslov.	Organizacij- sko-infor- matičko	Organizac. tržišnog poslov.	Organiz.fir- manc. i ra- čunov.funk.	Broj	%
1976.	2	3	-	-	5	1,8
1977.	14	14	-	-	28	10,0
1978.	23	14	-	-	37	13,2
1979.	41	44	-	-	85	30,2
1980.	56	50	15	5	126	44,8
UKUPNO	136	125	15	5	281	100,0
%	48,4	44,5	5,3	1,8	100	

Izvor: Evidencija diplomanata Fakulteta.

Broj diplomiranih redovnih studenata iz godine u godinu raste. Od ukupnog broja diplomiranih u razmatranih 5 godina u zadnje dvije godine diplomiralo je čak 75%. Promatrano po usmjerenjima, najviše studenata diplomiralo je na Organizacijsko-poslovnom usmjerenju (48,4%), zatim na Organizacijsko-informatičkom (44,5%), dok ostalih 7,1% otpada na ostala dva usmjerenja. Prva dva usmjerenja postoje, inače, od prvog dana osnivanja Fakulteta, dok su posljednja dva uvedena školske godine 1978/79. Prvi diplomanti od ova dva usmjerenja završili su studij 1980. godine. Ovdje valja pripomenuti da je pod Organizacijsko-informatičkim usmjerenjem obuhvaćen i smjer informatike koji je postojao sve do 1978. godine kada je uveden novi smjer Organizacijsko-informatički.

Za uvid u duljinu trajanja studija, a s tim u vezi i za ocjenu uspješnosti studija, daje se pregled za one studente koji su sudjelovali u anketi, u tablici 5.

Tabl.5. Trajanje studija anketiranih studenata FOI-a po godinama trajanja studija i usmjerenjima

Trajanje studija	U s m j e r e n j e				UKUPNO	
	Organi- zac.po- slovno	Organi- zac.in- format.	Organizac. tržišnih poslova	Organ.fin. i računov. funkcije	Broj	%
4 god.	5	16	8	2	31	32,7
5 god.	29	23	-	-	52	54,7
6 god.	3	2	-	-	5	5,3
7 god.	4	2	-	-	6	6,3
8 god.	1	-	-	-	1	1,0
UKUPNO	42	43	8	2	95	100
2 god.	5	1	-	-	6	
3 god.	2	2	1	-	5	
SVEUKUPNO	49	46	9	2	106	

Izvor: Anketa.

Od onih koji su sudjelovali u anketi najviše ih je završilo studij za četiri, odnosno pet godina (87,4%), što je vrlo dobro. Ostalih 12,6% studenata završava studij za šest, sedam i osam godina. Ovdje valja napomenuti da ih najviše diplomira u petoj godini studija (oko 55%). U tabeli su iskazani diplomirani ekonomisti koji su se upisali u treću godinu i studij završili za dvije, odnosno tri godine.

5.2. Uspješnost studija studenata uz rad

Studenti uz rad imali su mogućnost da upišu jedan smjer više od redovnih studenata, i to zbog toga jer je na zahtjev Službe društvenog knjigovodstva SR Hrvatske i banaka s područja Sjeverozapadne Hrvatske organiziran Financijsko-bankarski smjer za radnike navedenih ustanova. U studij ovog usmjerenja mogli su se uključiti i ostali studenti uz rad.

Pregled diplomiranih studenata uz rad do 31.prosinca 1980.godine dan je u tablici 6.

Tabl.6. Diplomirani ekonomisti FOI koji su studirali uz rad po usmjerenjima i godinama diplomiranja

Godina	U s m j e r e n j e					UKUPNO	
	Financij- sko-ban- karsko	Organiza- cijsko- poslovno	Organi- zacija- inform.	Organ. tržiš. posl.	Organ. i rač. funkc.	Broj	%
1976.	-	21	-	-	-	21	4,0
1977.	-	41	15	-	-	56	11,2
1978.	45	75	14	-	-	134	26,7
1979.	43	78	9	-	-	130	25,9
1980.	61	73	17	4	7	162	32,2
UKUPNO	149	288	55	4	7	503	100
%	29,6	57,3	10,9	0,8	1,4	100	

Izvor: Evidencija diplomanata Fakulteta.

Vidi se da ih je najviše diplomiralo u 1980. godini (32,2%), a po usmjerenjima najviše je diplomiralo na Organizacijsko-poslovnom (57,3%), zatim na Financijско-bankarskom (29,6%), a na ostalim usmjerenjima 13,1%. Studenata uz rad diplomiralo je 79% više od redovnih. Objašnjenje je u tome da je jedan dio kadrova, koji je završio odgovarajuće više škole kao i ekonomisti Više ekonomske škole Varaždin, a već se nalazio u radnom odnosu, kao što je već rečeno, mogao se upisati u treću godinu Fakulteta, pa je upis tih studenata utjecao da je diplomiralo znatno više izvanrednih od redovnih studenata.

Kod studenata uz rad vlada najveći interes za Organizacijsko-poslovno usmjerenje. To je zbog toga što je ovo usmjerenje bilo u nastavnom planu već kod osnivanja Fakulteta i što u današnjim složenim uvjetima privredjivanja ima važnu ulogu organizacijska funkcija, pa se ovaj profil kadrova mnogo traži u udruženom radu. Ranije je navedeno da je Financijско-bankarski smjer bio organiziran na zahtjev banaka i Službe društvenog knjigovodstva SR Hrvatske radi doškoloovanja kadrova koji su već radili na odredjenim radnim mjestima. Na ovom smjeru u narednom razdoblju pojavit će se na obrani diplomskog rada samo oni koji nisu uspjeli diplomirati u odredjeno vrijeme.

Kod studenata uz rad, kao i kod redovnih, ne postoji naročit interes za usmjerenje Organizacija financijske i računovodstvene funkcije iako ima dosta potražnje za kadrovima ovog profila. Na takvo raspoloženje vjerojatno utječe složena problematika na području financijske politike u udruženom radu, kao i u društvu. Rad na financijskim i računovodstvenim poslovima nije toliko vezan za službena putovanja, čemu su mladi radnici vrlo skloni, kao što su ostale funkcije u radnim organizacijama. Osim toga, velika je odgovornost na poslu, a taj napor i odgovornost nije popraćena odgovarajućim sustavom nagradjivanja. Sve to sputava mlade da se opredijele za takvo zvanje.

Trajanje studija po usmjerenjima kod studenata uz rad prikazujemo u tablici 7.

Tabl.7. Trajanje studija anketiranih studenata uz rad F01-a po godinama trajanja studija i usmjerenjima

Red. broj	Trajanje studija	U s m j e r e n j e					U K U P N O	
		Finan- cijsko bankar.	Organi- zac ijs. poslov.	Organi- zac ijs. inform.	Organ. tr ž i š. poslov.	Org. fin. i rač. funkc.	Broj	%
1.	4 god.	-	1	1	1	1	4	7,8
2.	5 god.	3	7	1	-	-	11	21,6
3.	6 god.	4	8	-	-	-	12	23,5
4.	7 god.	5	3	1	1	1	11	21,6
5.	8 god.	3	7	3	-	-	13	25,5
6.	Ukupno	15	26	6	2	2	51	100
7.	2 god.	6	11	1	2	1	21	19,1
8.	3 god.	20	29	6	-	1	56	50,9
9.	4 god.	11	20	2	-	-	33	30,0
10.	Ukupno	37	60	9	2	2	110	100
11.	Svega (6+10)	52	86	15	4	4	161	

Izvor: Anketa

U tabl.7 od rednog broja 1 do rednog broja 5 iskazani su diplomirani ekonomisti koji su na ovom Fakultetu studirali od prve godine studija. U redovnom roku od 4 godine diplomiralo je svega 7,8% studenata, a najviše ih diplomira (25,5%) za 8 godina.

Od rednog broja 7 do rednog broja 9 navedeni u diplomirani ekonomisti koji su izvršili upis u treću godinu studija. Ovdje je uspješnost studija nešto bolja jer je najveći broj (50,9%) diplomirao nakon 3 godine, a 19,1% nakon 2 godine, dok su ostali (30%) diplomirali nakon 4 godine.

Studij uz rad, kao što se vidi, kod nekih studenata traje čak 8 godina, što je vrlo neuspješno.

Na duljinu trajanja studija velikog utjecaja ima udaljenost studenata od Fakulteta, pa se slabo posjećuju predavanja. Naime, manje od 50% sudionika u anketi, prema njihovom izjašnjavanju, prisustvovalo je predavanju. Iz anketnih podataka proizlazi da su upravo oni studenti, koji nisu prisustvovali predavanjima, imali i najdulje vrijeme studija.

6. ZAPOSŁJAVANJE DIPLOMANATA

Diplomirani ekonomisti, koji su završili redovni studij do 31. prosinca 1980. godine, rade u raznim privrednim djelatnostima i društveno-političkim zajednicama. Oni rade u gradjevinarstvu, metaloprerađivačkoj industriji, trgovačkim radnim organizacijama, u svim vrstama prometnih radnih organizacija, bankama, Službi društvenog knjigovodstva, prehrambenoj industriji, neki rade u srednjem usmjerenom obrazovanju kao nastavnici i u visokom obrazovanju.

Od 106 anketiranih, koji su završili studij kao redovni studenti, prema njihovim izjavama, za sada ih 6 nema zaposlenje. Međutim, neki od njih iznose da su ponudjena radna mjesta odbili, jer smatraju da ta radna mjesta ne odgovaraju njihovoj stručnoj spremi.

Od zaposlenih 10 ih radi na poslovima srednje ili više stručne spreme, ali očekuju da će u najskorije vrijeme biti raspoređeni na odgovarajuća radna mjesta.

Dvadeset diplomiranih ekonomista rade kao pripravnici za radna mjesta visoke stručne spreme.

Svi ostali rade na raznim radnim mjestima visoke stručne spreme. To su radna mjesta nabave, prodaje, plana i analize, elektroničke obrade podataka, kreditne referade u bankama, kontrole i revizije u službi društvenog knjigovodstva, zatim inspeksijski poslovi, rukovodioci računovodstva, profesori u srednjem usmjerenom obrazovanju, a neki rade i kao asistenti na fakultetima.

Izvjestan broj studira na postdiplomskom studiju. Od svih zaposlenih samo 8% čekalo je posao jednu godinu. Prije nego što su diplomirali, zaposlilo se 25%. Od jednog do šest mjeseci nakon diplomiranja na posao je čekalo 20% diplomiranih ekonomista, a svi ostali, prema njihovim navodima, zaposlili su se odmah nakon diplomiranja.

Ako ove podatke usporedimo sa stanjem na tom području u SFRJ, gdje je u 1974. godini od jedne do tri godine na zaposlenje čekalo 29,1%, a u SR Hrvatskoj u 1973. godini 17,8%, 7) onda možemo reći da nema nekog naročitog problema oko zapošljavanja ovog profila kadrova.

Diplomirani ekonomisti, koji su završili studij uz rad, 15% od anketiranih ne radi na poslovima visoke stručne spreme, već redovito na poslovima više stručne spreme. Medjutim, većina ih očekuje odgovarajuće radno mjesto nakon reorganizacije koja se u radnoj organizaciji provodi. Samo se jedan izjašnjava da mu je napredovanje otežano subjektivnom okolnošću. Neki od anketiranih, nakon diplomiranja, nisu htjeli prihvatiti ponudjeno radno mjesto visoke stručne spreme jer im, prema njihovoj ocjeni, ono nije odgovaralo. Diplomirani ekonomisti koji su obrazovanje završili uz redovni studij, kao i oni koji su izvanredno studirali, rade u raznim privrednim djelatnostima i društveno-političkim zajednicama i organizacijama. Oni rade na raznim funkcijama u Službi društvenog knjigovodstva SR Hrvatske i bankama, kao što su kontrolori, rukovodjenje elektronskim računskim centrima, analiza, krediti, direktori i ostale odgovorne funkcije na području financijskog i bankarskog poslovanja.

U organizacijama udruženog rada oni vrše razne odgovorne funkcije, kao npr. rukovodilaca financijske funkcije, rukovodilaca računovodstvene funkcije, rukovodilaca plansko-analitičke službe, komercijalnog rukovodilaca, organizatora pripreme rada u elektroračunskim centrima, direktora osnovne i radne organizacije, te druge odgovorne funkcije u udruženom radu.

Jedan dio, oko 41%, ostao je na istom radnom mjestu (visoke stručne spreme) jer im je za njihova radna mjesta bila potre-

7) Skupina autora, *Projekcija dugoročnog razvoja kadrova do 1985. RSIZ za zapošljavanje odgoja i usmjerenog obrazovanja SRH, Zagreb, 1976, str. 177.*

zna visoka stručna sprema. To je bila jedna od motivacija za studij jer da to nisu završili, ne bi mogli ostati na postojećim funkcijama. Oko 43% dobilo je nakon diplomiranja nova odgovarajuća radna mjesta u svojim radnim organizacijama.

Jedan dio nalazi se pred rasporedom na nova odgovornija radna mjesta. Po ocjeni anketiranih, u nekim organizacijama udruženog rada ima velikih potreba za diplomiranim ekonomistima svih usmjerenja, dok su neki iznijeli da su mogućnosti napredovanja u njihovim organizacijama udruženog rada minimalne.

Oni sudionici u anketi, koji se nalaze na radnim mjestima rukovodilaca osnovne organizacije udruženog rada ili radne organizacije, smatraju da više nemaju većih mogućnosti napredovanja. Većina diplomiranih ekonomista, koji su završili studij kao redovni studenti, smatraju da napredovanje u radu ovisi o pojedincu, tj. o njegovu zalaganju i sposobnosti.

Iz ankete, zapravo, prizlazi da postoji veća mogućnost napredovanja u radu u manjim organizacijama udruženog rada nego u većim. To najvjerojatnije proizlazi iz toga što i inače vlada mišljenje da će manja radna organizacija doći prije u teški ekonomski položaj nego velika.

7. MIŠLJENJA I PRIJEDLOZI

Sudionici u anketi nisu se uvijek decidirano izjasnili o disciplinama koje dolaze više do izražaja u praksi i o onim koje su za praksu manje značajne. Iznijeta mišljenja znatno se razlikuju, ali se može ustanoviti da pojedinačne ocjene proističu iz funkcije koju obavljaju. Ovo se često puta ne temelji na usmjerenju studija koje je ekonomist na ovom Fakultetu završio. To se odnosi uglavnom na diplomirane ekonomiste koji su završili studij uz rad. Oni su, kao što znamo, svi zaposleni i već su na odgovornim funkcijama u udruženom radu, ali im je bila nužna dopunska izobrazba kako bi postigli određene spoznaje.

Sudionici svih usmjerenja, osim Organizacijsko-informatičkog, iznose da im u praksi najviše koriste predmeti s ekonomskog i organizacijskog područja. Oni, koji su završili redovni studij Organizacijsko-informatičkog usmjerenja, dobrim dijelom iznose da im ekonomski i organizacijski predmeti u praksi dolaze

do naročito izražaja, dok oni, kojisu završili studij izvanredno, na prvo mjesto stavljaju informatičke predmete. Ovo proizlazi iz toga što jedan dobar dio (1/3) sudionika radi u Službi društvenog knjigovodstva SR Hrvatske i bankama, a ove organizacije imaju elektro-računske centre za obradu podataka, pa su tim diplomiranim ekonomistima informatički predmeti značajniji i važniji.

Kad se vrši opširnija analiza iznijetih odgovora, dano značajnije pojedinim predmetima proizlazi iz funkcije koju diplomirani ekonomist obavlja u organizaciji udruženog rada, zajednici ili organu. Sudionici uglavnom iznose da im na poslovima koje obavljaju svi predmeti dolaze do izražaja, no neki više ili manje, što je i normalno.

Mišljenja i prijedloga ima u anketi dosta i teško ih je sve iznijeti u ovom radu. Ima i onih sudionika koji se iz bilo kojih razloga nisu izjašnjavali o nastavnim planovima, organizaciji studija i sl. Treba ipak istaći da je jedan dio sudionika iznio svoje mišljenje dosta odredjeno.

Jedan od sudionika, između ostalog, piše: "Ovakav rad kakav se danas provodi na Fakultetu, predstavlja najveći doprinos ove ustanove našem samoupravljanju. Želim da se tako nastavi".

Ostala mišljenja i prijedloge mogli bismo svrstati u skupinu koji se odnose na:

- nastavni plan i program,
- udžbenike,
- sustav izvodjenja nastave i
- ostalo.

7.1. Nastavni plan i program

Sudionici su iznijeli dosta korisnih prijedloga i mišljenja o nastavnim planovima i programima. Jedan od njih u anketi predlaže:

"Studij bi trebao više dati na polju informatike, ako smo se već za to opredijelili. Informatički predmeti nadovezuju se jedan na drugi i mahom traju jedan semestar, što nije dovoljno ni za poštene vježbe, a u svom nadovezivanju oni se gube u

apstraktnim pojednostavljenjima. Takav način studiranja predstavlja pretežno dobru informiranost o predmetu, ali ne i studentsko znanje. Baza pravom znanju trebale bi biti vježbe, na kojima bi sami studenti upoznali našu i inozemnu praksu, naša i inozemna organizacijska rješenja te najnovija naučna dostignuća da se ne bismo našli u situaciji da gledamo na elektroničko računalo kao na kutiju sličnu već mašini. Mikroprocesori su stvarnost, a što znamo o njima? Informaciju smo dobili, ali kakvu? Zar je za jednog informatičara dosta izučavati mikrofotografiju jedan semestar... Vježbe valja uzdići na višu razinu jer su predavanja dobra, a fond sati tipično informatičkih predmeta povećati. Trebala bi se pružiti mogućnost još veće specijalizacije ili pomoću nekog kluba informatičara ili pomoću postdiplomskog studija... Na kraju ovaj anketirani zaključuje da postojeći studij zapravo daje budućem radniku informatičke djelatnosti takvo znanje koje će on moći prilagoditi postavljenom mu zadatku u najkraćem vremenskom intervalu. S gore navedenim prijedlozima, vjerujem, da bi se taj interval smanjio.

Jedan sudionik, između ostalog, predlaže:

"Valja detaljnije obraditi informacijske sisteme pojedinih funkcija u radnim organizacijama, npr. informacijski sistem nabave, prodaje s fakturiranjem, proizvodnje itd. i to prikazati na konkretnim primjerima iz prakse. To ne znači dati ih kao najbolja rješenja, već kao osnov za diskusiju ili traženje boljeg rješenja. Zbog suvremene tendencije u praksi treba posvetiti više pažnje teleprocesingu i novijim konfiguracijama sistema, organizaciji u računskom centru, odnosu informatike, organizacije i ekonomike".

Zatim taj isti napominje da osjeća naročito dobre osnove na području organizacije, što je veoma korisno, dok se u praksi informatika najčešće dopunjuje seminarima i literaturom. Dalje nastavlja:

"Možda bi se za neke teme mogli angažirati ljudi iz prakse jer jedan predavač ne može biti jednako stručan za sve teme. To bi dinamiziralo rad, možda i privuklo studente".

Evo još nekih mišljenja anketiranih iz ovog područja:

- Na području planiranja treba obraditi uskladenost srednjoročnih i dugoročnih planova unutar proizvodnih radnih organizacija, kao i uskladenost s republičkim planovima.
- Studente valja više upoznati s investicijskom politikom.
- Zadnji semestar treba organizirati nastavu iz specijaliziranih predmeta za određene poslove (to se odnosi uglavnom na studente uz rad i iz rada koji znaju na kojim će poslovima raditi nakon diplomiranja).
- Više prostora valja posvetiti analitičkim metodama vrednovanja radnih zadataka i poslova, studiju pokreta i verifikaciji svih poslova i radnih zadataka koji se danas obavljaju u našem društvu.
- Za informatičare je potrebno uvesti više informatičkih predmeta.

7.2. Udžbenici

Sudionici su iznijeli svoje mišljenje i o udžbenicima. Na ovom području mišljenja možemo svesti na slijedeće:

- Snabdjevenost s udžbenicima je dobra i
- Trebalo bi napisati skripta koja bi sadržavala daljnju razradu svih metoda koje se primjenjuju u nas na području vrednovanja rada.

7.3. Sustav izvodjenja nastave

Iz ovog područja ima nešto više mišljenja i prijedloga, i to su uglavnom slijedeća:

- Predavanja su dobra, vrlo dobra, sve do izvanrednih.
- Vježbe iz svih predmeta dobro su organizirane, ali bi trebalo više primjera iz prakse.
- Oblik izvodjenja nastave je dobro postavljen.
- Nema dovoljno vježbi na kompjuteru.
- Za studente uz rad za sve predmete valja uvesti blok-predavanja, a nakon toga odmah ispit.
- Za informatičare valja osigurati više vježbi na sistemu, ali tako da studenti sve rade sami.
- Profesori, koji se bave znanstvenim radom i provode organizacijska rješenja u radnim organizacijama, treba da iznose karakteristične slučajeve studentima na vježbama.

- Valja uvesti da studenti obavezno pišu referate, ali ne samo na temelju literature već i na temelju podataka iz prakse.

7.4. Ostalo

ma i ostalih mišljenja u vezi studija koja se svode na slijedeće:

- Studij pruža sve ono što je potrebno za funkciju ekonomiste u udruženom radu.
- Organizacijski smjer je vrlo kvalitetan.
- Studij daje osnovnu orijentaciju za snalaženje u praksi, bilješke iz predavanja i vježbi često puta sudionicima služe u praksi za rješavanje određenih problema.
- S profesorima u dopunskom radu teže se kontaktira nego s profesorima u redovnom radnom odnosu.
- Valja pooštriti kriterij kod ocjenjivanja.
- Treba stvarati daljnju povezanost Fakulteta i diplomiranih ekonomista.
- Teško je pronaći slobodnog mentora za diplomski rad iz područja koje kandidata interesira, pa se pišu diplomski radovi iz područja gdje se može naći mentor, što utječe na kvalitetu rada.
- Treba studente naučiti ekonomski misliti (neki ni nakon diplomiranja ne znaju što je ekonomičnost, proizvodnost i rentabilnost).
- Potrebno je više povezivanja teorije s praksom.
- Valja nastaviti bolju suradnju Fakulteta s diplomiranim ekonomistima u cilju poticanja naučnoistraživačkog rada.
- Treba stvoriti i daljnju povezanost Fakulteta s diplomiranim ekonomistima stvaranjem društva i izdavanjem nekog časopisa, te objavljivanjem članaka iz raznih djelatnosti i prakse.
- Valja što prije organizirati postdiplomski studij.
- Povremeno održavati seminare.
- Riješiti pitanje smještaja studenata.
- Što prije uvesti mentorstvo.

8. ZAKLJUČAK

U razdoblju od osnivanja Fakulteta organizacije i informatike (18. prosinca 1974. godine) do 31. prosinca 1980. diplomiralo je na ovom Fakultetu 784 studenata, a u anketi je sudjelovalo 267, ili 34%. Jedan veći broj (66%) studenata nije se odazvao anketi, ali smatramo da je ovo reprezentativni uzorak na temelju kojeg se mogu uočiti određeni problemi.

Redovni studenti uglavnom su smješteni u privatnim stanovima, iako Djački dom s tristo smještajnih mjesta nikad nije u cijelosti bio iskorišten. Putem SIZ-a za studentski i učenički standard trebat će poboljšati materijalnu situaciju ovog Doma kako bi se u njemu popravili smještajni i prehrambeni uvjeti, a time bi se popunili i njegovi kapaciteti.

Najviše redovnih studenata (87,4%) diplomiralo je nakon četiri, odnosno nakon pet godina, što je zadovoljavajuće, dok ostali produžuju studij i do 8 godina.

Za redovne studente trebalo bi sve jednosemestralne predmete u nastavnim planovima staviti u neparne semestre. Na taj način omogućilo bi se kontinuirano polaganje ispita, što bi ubrzalo studij. Kod svih nastavnih disciplina, gdje je to moguće, na vježbama treba obradivati više primjere iz prakse, a za studente Organizacijsko-informatičkog usmjerenja valjalo bi omogućiti izvodjenje praktičnih zadataka iz organizacija udruženog rada na kompjuteru.

Studente nadalje treba sve više angažirati da aktivno sudjeluju u nastavnim procesima te nastojati da im referati budu obradivani na konkretnim podacima iz organizacija udruženog rada.

Za studente uz rad valja organizirati predavanja iz svih predmeta po blok-sistemu i odmah nakon održanih predavanja omogućiti im polaganje ispita.

Od 106 anketiranih diplomiranih ekonomista ovog Fakulteta, koji su završili redovni studij, svega 6% ih nije uposleno. Prema podacima SIZ-a za zapošljavanje u Varaždinu je 11. ožujka 1981. godine bilo 11 nezaposlenih diplomiranih ekonomista ovog Fakulteta. Kad k tome dodamo da je nekima od njih također već bilo ponudjeno radno mjesto te ga oni nisu prihvatili iz bilo kojeg razloga, onda možemo reći da problem zapošljavanja ovog profila kadrova nije zabrinjavajući.

Diplomirani ekonomisti koji su studirali uz rad nalaze se uglavnom na raznim odgovornim funkcijama u udruženom radu.

Iz prethodnog proizlazi da je udruženom radu potreban takav profil kadrova s nastavnim planom i programom koji se realizira na

našem Fakultetu. To ipak ne znači da se nastavni planovi i programi ne bi i dalje trebali unapređivati.

Napredak znanosti i tehnike u svijetu i u nas, kao i razvijenost naše privrede, zahtijeva sve više znanja pa će Znanstveno-nastavno vijeće Fakulteta morati uložiti još više napora u pravcu poboljšanja nastavnih planova i programa. Iz toga proizlazi nužnost tijesne permanentne povezanosti s udruženim radom kroz razne oblike (izrade raznih projekata, obrazovanje kadrova iz privrede putem organiziranih seminara, izdavanje časopisa) koji bi tretirali privrednu problematiku. Iza nas je prijedjeni put, jako kratak, ali dovoljan da nam posluži kao temelj za profiliranje i obrazovanje visokostručnih kadrova za potrebe udruženog rada.

Sve treba biti podređeno jačanju materijalne proizvodnje i razvitku samoupravljanja na čijim temeljima se osniva cjelokupni naš društveni i privredni sustav.

Jedan od bitnih uvjeta za uspješan razvitak naše privrede i društva jest planiranje koje treba obuhvatiti sve privredne aktivnosti i organizaciju tržišta kao jedan od bitnih regulatora cjelokupnog privredjivanja. Zato bi ovu disciplinu trebalo uvesti na svim usmjerenjima.

Za dobro usmjeravanje cjelokupnog privredjivanja bit će potrebno više se baviti i straživanjem tržišta, izgradnjom informacijskih sistema u organizacijama udruženog rada, više učiti o financiranju privrednog sistema, zatim pojačati organizacijske discipline, što s informacijskim disciplinama čini okosnicu profilacije Fakulteta. U tom kontekstu trebalo bi razmotriti mogućnost organizacije studija na drugom stupnju smjera Organizacijsko-proizvodnog.

U ovom radu došli smo do spoznaje da se studijske discipline, koje studenti proučavaju na ovom Fakultetu, uspješno primjenjuju u organizacijama udruženog rada, neke s više, a neke s manje intenziteta, što je i normalno. Znanja do kojih studenti dolaze u toku studija imaju svoju vrijednost samo onda ako se mogu primijeniti u praksi.

L I T E R A T U R A

1. Z.Jašić, *Uvod u ekonomiku obrazovanja, Ekonomski institut, Zagreb, 1978.*
2. B.Jelčić, *Financiranje obrazovanja, Institut za javne financije, Zagreb, 1973.*
3. V.Polić, *Obrazovanje i ekonomski razvoj, Školska knjiga, Zagreb, 1974.*
4. Skupina autora, *RSIZ za zapošljavanje odgoja i usmjerenog obrazovanja SRH, Zagreb, 1976.*
5. *Statistički godišnjaci Jugoslavije.*
6. *Statistički godišnjaci SR Hrvatske.*
7. *Materijal Fakulteta o profilima, smjerovima i usmjerenjima iz 1978.godine.*

Primljeno: 1981-04-19

Krsnik A. *Graduates' Profiles of University of Organization and Informatix and capacity of Their including in Associated Labour*

S U M M A R Y

From 784 students who graduated at this University since its establishment (18 December, 1974) up to 31 December 1980 questionnaire covers 267 students or 34%.

The results received by the questionnaire show that the larger part of regular students is accomodated in private lodgings though there are free accomodations in Pupil's Boarding House.

Further on, it's evident, that 87,4% of regular students graduated after four or actually five years of studying and that is satisfying but the other students prolong their study up to 8 years.

From 106 questionnared graduated economists of this University who studied regularly, only 6% of them is unemployed. According to datas from SIZ for employment at Varaždin on 11 March, 1981 there was 11 unemployed graduated economists from this University.

If we mention that some of them, too, were offered employment but they didn't accept it because of some their reasons, then we can say, the problem of unemployment for this profile of staff isn't worried at all.

The graduated economists who were studying as the employed today are found, actually, in various responsible functions in associated labour.

It follows, from the above mentioned, that the associated labour had accepted this profile of staff with curriculum plan and program which was realized at University. Nevertheless it doesn't mean that curriculum plans and programs shouldn't be improved further on.

During this work we conceived that the disciplines which the students learn at this University are successfully applied in the organizations of associated labour, though some with more and some with less intensity and that is normal. Knowledge which the students gain during their study has its value only if it can be applied in practice.

(Prijevod: Vera Kušen)